ROZSUDEK TRIBUNÁLU (osmého senátu)

16. června 2011 *

Ve věci T-211/08,

**Putters International NV,** se sídlem v Cargovil (Belgie), zastoupená K. Platteauem, advokátem,

žalobkyně,

proti

**Evropské komisi,** zastoupené A. Bouquetem a F. Ronkes Agerbeekem, jako zmocněnci,

žalované,

jejímž předmětem je návrh na zrušení rozhodnutí Komise K (2008) 926 v konečném znění ze dne 11. března 2008 v řízení podle článku 81 [ES] a článku 53 Dohody o EHP (věc COMP/38.543 – Mezinárodní stěhovací služby) a podpůrně návrh na zrušení nebo snížení pokuty uložené žalobkyni,

* Jednací jazyk: nizozemština.

TRIBUNÁL (osmý senát),

ve složení S. Papasavvas, zastupující předseda, N. Wahl a A. Dittrich (zpravodaj), soudci,

vedoucí soudní kanceláře: J. Plingers, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 6. května 2010,

vydává tento

**Rozsudek**

**Skutkový stav**

1. *Předmět sporu*

1 Podle rozhodnutí Komise K (2008) 926 v konečném znění ze dne 11. března 2008 v řízení podle článku 81 [ES] a článku 53 Dohody o EHP (věc COMP/38.543 – Mezinárodní stěhovací služby) (dále jen „Rozhodnutí“), jehož shrnutí je zveřejněno v *Úředním věstníku Evropské unie* ze dne 11. srpna 2009 (Úř. věst. C 188, s. 16), se žalobkyně, Putters International NV, účastnila na trhu mezinárodních stěhovacích služeb v Belgii kartelové dohody o přímém a nepřímém určování cen, rozdělování

trhů a manipulace při postupech vztahujících se k podávání nabídek. Komise Evropských společenství uvádí, že kartelová dohoda fungovala po dobu téměř 19 let (od října 1984 do září 2003). Její účastníci měli určovat ceny, podávat zákazníkům fiktivní nabídky (takzvané „předstírané nabídky“) a odmítnuté nabídky si měli navzájem kompenzovat prostřednictvím mechanismu finančních náhrad (dále jen „provize“).

2. *Žalobkyně*

2 Putters International (dále jen „Putters“ nebo „žalobkyně“) existuje jako akciová společnost od 9. ledna 1997. Během hospodářského roku končícího dne 31. prosince 2006 dosáhla Putters celosvětového konsolidovaného obratu ve výši 3 950 907 eur.

3. *Správní řízení*

3 Z Rozhodnutí plyne, že Komise zahájila řízení z vlastního podnětu, neboť měla k dispozici informace, podle kterých se některé belgické společnosti působící v odvětví mezinárodních stěhovacích služeb účastnily dohod, které mohly spadat pod zákaz stanovený v článku 81 ES.

4 V září 2003 provedla proto Komise podle čl. 14 odst. 3 nařízení Rady č. 17 ze dne 6. února 1962, prvního nařízení, kterým se provádějí články [81 ES] a [82 ES] (Úř. věst. 1962, 13, s. 204; Zvl. vyd. 08/01, s. 3), šetření v prostorách Allied Arthur Pierre NV, Interdean NV, Transworld International NV a Ziegler SA. Po těchto šetřeních podala Allied Arthur Pierre v souladu s oznámením Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů (Úř. věst. 2002, C 45, s. 3; Zvl. vyd. 08/02, s. 155, dále

jen „oznámení o spolupráci z roku 2002“) žádost o ochranu před pokutou nebo o její snížení. Allied Arthur Pierre připustila svou účast na dohodách o provizích a o předstíraných nabídkách, vyjmenovala zainteresované soutěžitele, mimo jiné jednoho soutěžitele, o kterém služby Komise předtím nevěděly, a předala dokumenty dokládající její ústní prohlášení.

5 V souladu s článkem 18 nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v článcích 81 [ES] a 82 [ES] (Úř. věst. 2003, L 1, s. 1; Zvl. vyd. 08/02, s. 205) bylo podnikům účastnícím se protisoutěžních dohod, jejich konkurentům a jedné profesní organizaci zasláno několik písemných žádostí o informace. Oznámení námitek bylo přijato a oznámeno několika společnostem dne 18. října 2006. Všichni adresáti na něj reagovali. Jejich zástupci, s výjimkou zástupců společností Amertranseuro International Holdings Ltd, Stichting Administratiekantoor Portielje, Team Relocations Ltd a Trans Euro Ltd, poukazovali na jejich právo na přístup k dokumentům obsaženým ve spise Komise, které byly přístupné pouze v jejích prostorách. Dokumenty byly zpřístupněny ve dnech 6. a 29. listopadu 2006. Slyšení se konalo dne 22. března 2007.

6 Dne 11. března 2008 přijala Komise Rozhodnutí.

4. *Napadené rozhodnutí*

7 Komise tvrdí, že se adresáti Rozhodnutí včetně žalobkyně účastnili kartelové dohody v odvětví mezinárodních stěhovacích služeb v Belgii nebo je lze za tuto účast činit odpovědnými. Tvrdí, že účastníci kartelové dohody přinejmenším v letech 1984 až 2003 určovali ceny, rozdělovali si zákazníky a manipulovali podávání nabídek. Tím se dopustili jediného a pokračujícího protiprávního jednání porušujícího článek 81 ES.

8 Dotčené služby zahrnují podle Komise jak stěhování majetku fyzických osob, které jsou soukromými osobami nebo zaměstnanci společností či veřejných institucí, tak stěhování majetku společností či veřejných institucí. Charakteristickým rysem těchto stěhování bylo to, že Belgie byla jejich výchozím nebo cílovým bodem. Komise i s ohledem na skutečnost, že se všechny dotčené společnosti zabývající se mezinárodním stěhováním nacházejí v Belgii a že v Belgii je vyvíjena i činnost kartelové dohody, dospěla k názoru, že zeměpisným středem kartelové dohody je Belgie.

9 Pokud jde o mezinárodní stěhovací služby v Belgii, Komise odhadla společný obrat účastníků kartelové dohody v roce 2002 na 41 milionů eur. Velikost odvětví odhadla na přibližně 83 milionů eur, takže společný podíl dotčených podniků na trhu byl stanoven na přibližně 50 %.

10 Komise uvádí, že cílem kartelové dohody bylo zejména zvýšit ceny, udržovat je na vysoké úrovni a rozdělit si trh, a to současně nebo postupně několika způsoby: dohodami o cenách, dohodami o rozdělení trhu prostřednictvím systému fiktivních nabídek (předstírané nabídky) a dohodami o mechanismu finančních náhrad za odmítnuté nabídky nebo pro případy, kdy nabídky nebudou podány (provize).

11 Komise se domnívá, že v období od roku 1984 do začátku 90. let fungovala kartelová dohoda zejména na základě písemných dohod o určování cen. Souběžně byly zaváděny provize a předstírané nabídky. Provize byla podle ní také skrytou součástí konečné ceny, kterou musel spotřebitel zaplatit, aniž za ni získal odpovídající plnění. Provize představovala finanční obnos, který musela stěhovací společnost, jež získala zakázku na mezinárodní stěhování, vyplatit svým konkurentům, kteří zakázku nezískali, a to bez ohledu na to, zda nabídku podali, či nikoli. Jednalo se tedy o jistou formu finančního odškodnění těch stěhovacích společností, které zakázku nezískali. Účastníci kartelové dohody si podle Komise navzájem fakturovali provize z odmítnutých

nabídek a z nabídek, které nepodali, jako fiktivní služby a částky těchto provizí byly dále fakturovány zákazníkům. Podle Komise je třeba toto jednání považovat za nepřímé určování cen za mezinárodní stěhovací služby v Belgii.

12 Účastníci této kartelové dohody také údajně spolupracovali při podávání předstíraných nabídek, které zákazníky, tedy zaměstnavatele, kteří platili za stěhování, uváděly v omyl, že mají možnost si vybrat na základě kritérií vycházejících z volné soutěže. Předstíranou nabídkou je podle Komise simulovaná cenová nabídka, kterou zákazníkovi nebo stěhující se osobě podává stěhovací společnost, jež nemá v úmyslu stěhování provést. Stěhovací společnost, která měla zájem zakázku získat (dále jen „žádající společnost") podáváním předstíraných nabídek podle Komise zajišťovala to, aby orgán či podnik obdržel více nabídek, a to přímo, nebo nepřímo prostřednictvím osoby, která má v úmyslu se stěhovat. Za tímto účelem oznamovaly žádající společnosti svým konkurentům cenu služby, pojistné a skladné, které si měli účtovat. Tato cena, která byla vyšší než cena nabízená žádající společností, byla následně uvedena v předstíraných nabídkách. Komise je toho názoru, že vzhledem k tomu, že se zaměstnavatel zpravidla rozhoduje pro tu stěhovací společnost, která nabídne nejnižší cenu, věděly v zásadě společnosti angažující se v témž mezinárodním stěhování předem, která z nich bude moci uzavřít smlouvu na dané stěhování.

13 Komise dále poukazuje na to, že cena požadovaná žádající společností mohla být vyšší než za jiných okolností, jelikož ostatní společnosti angažující se v témž stěhování předkládaly předstírané nabídky, ve kterých uváděly cenu oznámenou žádající společností. Jako příklad uvádí Komise v bodě 233 odůvodnění Rozhodnutí zprávu interní elektronické pošty společnosti Allied Arthur Pierre ze dne 11. července 1997, ve které stojí: „[Z]ákazník požádal o dvě [předstírané nabídky], takže můžeme žádat cenu vyšší." Komise z toho důvodu tvrdí, že podávání předstíraných nabídek zákazníkům

představuje manipulaci při postupech vztahujících se k podávání nabídek tak, aby ceny uváděné ve všech nabídkách byly záměrně vyšší než cena žádající společnosti a v každém případě vyšší, než jaké by byly v konkurenčním prostředí.

14 Komise tvrdí, že tato ujednání jsou prokázána do roku 2003. Podle jejího názoru byl cíl těchto komplexních činností týž, a sice určovat ceny, rozdělovat si trh, a tedy narušovat hospodářskou soutěž.

15 Komise se proto usnesla na výroku Rozhodnutí, jehož článek 1 zní takto:

„Následující společnosti porušily čl. 81 odst. 1 [ES] přímým či nepřímým stanovením cen mezinárodních stěhovacích služeb v Belgii, a to rozdělením části tohoto trhu a manipulacemi při postupech vztahujících se k podávání nabídek během uvedených období:

[…]

f) [Putters] od 14. února 1997 do 4. srpna 2003;

[…]“

16 V důsledku toho Komise v čl. 2 písm. h) Rozhodnutí uložila žalobkyni pokutu ve výši 395 000 eur.

17 Pro účely stanovení pokut v Rozhodnutí Komise použila metodu uvedenou ve svých pokynech o metodě stanovování pokut uložených podle čl. 23 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1/2003 (Úř. věst. 2006, C 210, s. 2, dále jen „pokyny z roku 2006“).

**Řízení a návrhová žádání účastníků řízení**

18 Návrhem došlým kanceláři Tribunálu dne 4. června 2008 podala žalobkyně projednávanou žalobu.

19 Na základě zprávy soudce zpravodaje Tribunál (osmý senát) rozhodl zahájit ústní část řízení. Řeči účastnic řízení a odpovědi na otázky Tribunálu byly vyslechnuty na jednání konaném dne 6. května 2010.

20 Žalobkyně navrhuje, aby Tribunál:

– zrušil článek 1 Rozhodnutí, v rozsahu, v němž toto ustanovení uvádí, že se dopustila protiprávního jednání porušujícího čl. 81 odst. 1 ES;

– zrušil článek 2 Rozhodnutí v rozsahu, v němž je jí uložena pokuta;

– popřípadě podstatně snížil pokutu stanovenou Komisí;

– uložil Komisi náhradu nákladů řízení.

21 Komise navrhuje, aby Tribunál:

– zamítl žalobu;

– uložil žalobkyni náhradu nákladů řízení.

**Právní otázky**

22 Žalobkyně uvádí pět žalobních důvodů směřujících ke zrušení Rozhodnutí a ke zrušení nebo snížení pokuty. První žalobní důvod se týká použití článku 81 ES, ostatní se týkají výpočtu pokuty.

1. *K prvnímu žalobnímu důvodu, který se týká účasti žalobkyně na komplexní kartelové dohodě s pevnou vnitřní strukturou*

*Argumenty účastnic řízení*

23 Žalobkyně Komisi vytýká, že se dopustila nesprávného právního posouzení konstatováním, že se žalobkyně účastnila komplexní kartelové dohody s pevnou vnitřní strukturou, i když se ve skutečnosti jen sporadicky podílela na uplatňování provizí a používání předstíraných nabídek.

24 Žalobkyně zaprvé tvrdí, že účel dohod o cenách je zcela odlišný od účelu dohod o provizích a předstíraných nabídkách. Cílem dohod o provizích a předstíraných nabídkách není určovat ceny, a to ani nepřímo. Zadruhé uvádí, že účastníci dohody o cenách nejsou titíž jako účastníci dohod o provizích a předstíraných nabídkách. Zatřetí žalobkyně namítá, že nebyla součástí globálního plánu. Přestože existovala komplexní kartelová dohoda, která se týkala malé skupinky podniků, žalobkyně nepatřila k tomuto tvrdému jádru a tvrdí, že o dohodách o cenách nevěděla. Začtvrté zdůrazňuje podstatný kvalitativní rozdíl mezi svým podílem na některých praktikách a existencí komplexní kartelové dohody omezeného počtu účastníků.

25 V replice žalobkyně uvádí, že kartelová dohoda sledovala dva odlišné cíle, a sice udržování cen za poskytování mezinárodních stěhovacích služeb v Belgii na vysoké úrovni na jedné straně a rozdělení trhu těchto služeb na straně druhé. Skutečnost, že se žalobkyně sporadicky podílela na některých praktikách souvisejících s předstíranými nabídkami a s provizemi, nemohla vést k plošnému zvýšení cen na trhu.

26 Komise s argumenty žalobkyně nesouhlasí.

*Závěry Tribunálu*

27 Žalobkyně v rámci tohoto žalobního důvodu zpochybňuje protisoutěžní povahu některých praktik a namítá, že se neúčastnila jediného a pokračujícího protiprávního jednání popsaného v Rozhodnutí. Je proto třeba se nejprve zabývat protisoutěžní povahou provizí a předstíraných nabídek, poté připomenout pojem „jediné a pokračující protiprávní jednání“ a nakonec použít tyto zásady na situaci žalobkyně.

K protisoutěžní povaze provizí a předstíraných nabídek

28 Žalobkyně tvrdí, že cílem dohod o provizích a předstíraných nabídkách nebylo určovat ceny, a to ani nepřímo. Toto tvrzení nelze přijmout. Pokud jde o provize, jejich počty i výše byly stanovovány předem, tedy dříve než stěhovací společnosti podaly zákazníkům své cenové nabídky. Provize tak nevyhnutelně zvýšily cenovou úroveň, jelikož náklady s nimi související byly přenášeny na zákazníky. Pokud jde o cenové nabídky, cena uvedená ve „fiktivní" nabídce bývala určována společností, která o ni požádala, a akceptována společností, která předstíranou nabídku vystavila, což umožnilo prvně jmenované společnosti stanovit cenu blízkou „fiktivní" ceně určené společnou dohodou, tedy na úrovni vyšší, než jaká by vzešla z volné hospodářské soutěže. Komise prokázala takový účinek předstíraných nabídek na ceny v bodě 233 odůvodnění Rozhodnutí (viz výše bod 13).

29 Stran argumentace, podle které předstírané nabídky byly podány teprve poté, co se zákazník již rozhodl, je třeba podotknout, že osoba, která je ve styku s poskytovatelem služeb, například zaměstnanec Komise, není skutečným zákazníkem stěhovacích společností. Výběr stěhovací společnosti ve skutečnosti provádí podnik nebo orgán, který za stěhování platí. A mnoho společností či veřejných orgánů požaduje předložení vícero nabídek právě s tím, aby si zajistily možnost výběru.

30 Co se nakonec týče argumentu, podle kterého skutečnost, že se žalobkyně podílela na některých praktikách souvisejících s předstíranými nabídkami a s provizemi, nemohla vést k plošnému zvýšení cen na trhu, je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury je zohlednění konkrétních účinků dohody pro účely použití článku 81 odst. 1 ES nadbytečné, jestliže se stejně jako v projednávaném případě ukáže, že tato dohoda má za cíl omezení, vyloučení nebo narušení hospodářské soutěže (rozsudek Soudního dvora ze dne 13. července 1966, Consten a Grundig v. Komise, 56/64 a 58/64, Recueil,

s. 429, 496, a rozsudek Tribunálu ze dne 6. dubna 1995, Ferriere Nord v. Komise, T-143/89, Recueil, s. II-917, bod 30).

K pojmu „jediné a pokračující protiprávní jednání“

31 Soudní dvůr ve svém rozsudku ze dne 8. července 1999, Komise v. Anic Partecipazioni (C-49/92 P, Recueil, s. I-4125, bod 82), uvedl, že by bylo nepřirozené rozdělit pokračující jednání charakterizované jediným cílem a spatřovat v něm několik odlišných protiprávních jednání, jestliže se naopak jedná o jediné protiprávní jednání, které se postupně realizovalo jak dohodami, tak jednáním ve vzájemné shodě.

32 Za těchto okolností podnik, který se účastnil protiprávního jednání vlastním chováním, které spadá pod pojmy „dohoda“ či „jednání ve vzájemné shodě s protisoutěžní cílem“ ve smyslu čl. 81 odst. 1 ES a které má za cíl přispět k uskutečnění protiprávního jednání jako celku, je po celou dobu svojí účasti na uvedeném protiprávním jednání odpovědný též za chování ostatních podniků v rámci téhož protiprávního jednání (rozsudek Komise v. Anic Partecipazioni, uvedený výše v bodě 31, bod 83).

33 Z uvedeného rozsudku vyplývá, že k prokázání existence jediného a pokračujícího protiprávního jednání musí Komise prokázat, že uvedený podnik svým jednáním zamýšlel přispět ke společným cílům sledovaným všemi účastníky a že věděl o faktickém plánovaném nebo uplatňovaném jednání jiných podniků sledujících tytéž cíle nebo ho mohl rozumně předvídat a byl připraven přijmout z toho plynoucí riziko (rozsudek Komise v. Anic Partecipazioni, uvedený výše v bodě 31, bod 87).

34 Kartelové dohody lze totiž považovat za prvky tvořící jedinou protisoutěžní dohodu jen tehdy, jestliže je prokázáno, že jsou součástí globálního plánu sledujícího společný cíl. Kromě toho účast podniku na dotčené kartelové dohodě může být výrazem jeho přistoupení k této dohodě jen tehdy, věděl-li podnik nebo musel-li vědět, že se svou účastí na uvedené dohodě začlenil do jediné dohody (rozsudek Tribunálu ze dne 15. března 2000, Cimenteries CBR a další v. Komise, T-25/95, T-26/95, T-30/95 až T-32/95, T-34/95 až T-39/95, T-42/95 až T-46/95, T-48/95, T-50/95 až T-65/95, T-68/95 až T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 a T-104/95, Recueil, s. II-491, body 4027 a 4112).

35 Z uvedené judikatury tedy vyplývá, že k prokázání účasti na jediném a pokračujícím protiprávním jednání musí být splněny tři podmínky, a sice existence globálního plán sledujícího společný cíl, úmysl podniku podílet se na tomuto plánu a skutečnost, že podnik měl (prokázanou nebo předpokládanou) vědomost o protiprávním chování ostatních účastníků.

36 Rozhodnutí tedy bude třeba přezkoumat s ohledem na tyto podmínky.

Ke kvalifikaci dotčeného protiprávního jednání

– K existenci globálního plánu sledujícího společný cíl

37 Pokud jde zaprvé o existenci globálního plánu sledujícího společný cíl, Komise tvrdí, že dotčené podniky sledovaly ekonomický cíl, jímž je narušení cenového vývoje.

38 Pojem „společný cíl“ ovšem nelze vymezit obecným odkazem na narušení hospodářské soutěže na trhu dotčeném protiprávním jednáním, neboť ovlivnění hospodářské soutěže je, jako předmět či účinek, charakteristickým prvkem jakéhokoli chování spadajícího do působnosti článku 81 odst. 1 ES. Existuje riziko, že taková definice pojmu „společný cíl“ částečně zbaví pojem jediného a pokračujícího protiprávního jednání jeho smyslu v rozsahu, v němž by měla za následek, že by několik jednání týkajících se hospodářského odvětví zakázaných článkem 81 odst. 1 ES muselo být systematicky kvalifikováno jako prvky naplňující znaky jediného protiprávního jednání.

39 V projednávaném případě z Rozhodnutí plyne, že společným cílem sledovaným různými způsoby, které byly součástí globálního plánu, bylo zvýšit ceny za poskytování mezinárodních stěhovacích služeb v Belgii, udržovat tyto ceny na vysoké úrovni a rozdělit si daný trh. Tento společný cíl je podrobně popsán v bodech 314 a 322 až 344 odůvodnění Rozhodnutí.

40 Oba druhy praktik, na nichž se žalobkyně podílela, podobně jako písemná dohoda o cenách, sledovaly společný cíl, a sice omezení hospodářské soutěže mezi účastníky kartelové dohody nastavením cen na vyšší úroveň, než jaké by bylo dosaženo bez těchto dohod. Provize vyplácené konkurentům, kteří nezískali zakázku, výrazně odrazovaly účastníky kartelové dohody od toho, aby nabízeli soutěžní ceny, a tito účastníci výměnou informací o svých nabídkách v rámci předstíraných nabídek omezovali cenovou soutěž. Dohoda o předstíraných nabídkách navíc umožnila účastníkům udržovat ceny na úrovni vyšší, než jakou by sami účtovali bez existence této dohody.

41 Konečně, jediné a pokračující protiprávní jednání může sledovat současně i dva cíle, tedy ovlivnění cen i rozdělení trhu. Tento argument, stejně jako argument, podle kterého účastníci dohody o cenách nejsou titíž jako účastníci dohod o provizích a předstíraných nabídkách, proto nemůže zpochybnit existenci takového protiprávního

jednání. Pouhá okolnost, že se každý podnik podílí na protiprávním jednání v podobách, které jsou mu vlastní, totiž neovlivňuje kvalifikaci protiprávního jednání jako jediného a pokračujícího protiprávního jednání (rozsudek Tribunálu ze dne 8. července 2008, BPB v. Komise, T-53/03, Sb. rozh. s. II-1333, bod 260).

– K úmyslu žalobkyně podílet se na globálním plánu

42 Zadruhé, pokud jde o míru podílu žalobkyně na protiprávním jednání, není zpochybňováno, že se podílela na dvou ze tří jednání popsaných v Rozhodnutí, a to dohody o provizích a dohody o předstíraných nabídkách.

43 Žalobkyně se naproti tomu nikdy neúčastnila písemné dohody o cenách. Platí přitom, že ačkoli podnik, který se podílel na protiprávním jednání chováním, které je mu vlastní, může být odpovědný i za chování ostatních podniků v rámci téhož protiprávního jednání, může tak tomu být jen po dobu jeho účasti na uvedeném protiprávním jednání (rozsudek Komise v. Anic Partecipazioni, uvedený výše v bodě 31, bod 83). Žalobkyně podle svého názoru proto nemůže být odpovědná za chování, které skončilo víc než pět let před jejím přistoupením ke kartelové dohodě.

44 Komise ale v Rozhodnutí konstatovala protiprávní jednání žalobkyně porušující čl. 81 odst. 1 ES pouze za období od 14. února 1997 do 4. srpna 2003, tedy období, ve kterém se žalobkyně podílela na všech projevech kartelové dohody. Komise tudíž řádně zohlednila skutečnost, že se žalobkyně účastnila kartelové dohody teprve od roku 1997.

45 Kromě toho tvrzení žalobkyně, podle kterého dohody o provizích a o předstíraných nabídkách nebyly uplatňovány současně a podle kterého byl mechanismus provizí uplatňován *ad hoc*, je irelevantní, neboť na rozdíl od toho, co tvrdí, je cíl obou uvedených praktik týž.

– K vědomosti žalobkyně o protiprávních jednáních

46 Zatřetí, v souvislosti s otázkou, zda žalobkyně věděla o protiprávních jednáních ostatních účastníků kartelové dohody, je třeba poukázat na to, že po dobu její účasti na dohodě vskutku nedocházelo k protisoutěžním schůzkám. Skutečnost, že se žalobkyně takové schůzky nikdy neúčastnila, však není směrodatná, jelikož fungování kartelové dohody ukazuje, že se její členové nepotřebovali scházet, aby byli informováni o dohodách o provizích nebo o předstíraných nabídkách či aby se na nich podíleli. Dohody byly zpravidla uzavírány telefonicky, elektronickou poštou nebo faxem.

47 Žalobkyně navíc musela nevyhnutelně vědět o protiprávních jednáních ostatních účastníků, jelikož uplatňování provizí a používání předstíraných nabídek spočívalo na vzájemné spolupráci s partnery, kteří nebyli pokaždé tíž. Systém byl totiž založen na zásadě *do ut des* v tom smyslu, že každý podnik, který vyplatil provizi nebo který vystavil předstíranou nabídku, mohl počítat s tím, že v budoucnu bude sám moci profitovat z tohoto systému a získat provize nebo předstírané nabídky. Na rozdíl od toho, co tvrdí žalobkyně, nebyly tyto mechanismy uplatňovány *ad hoc*, nýbrž se doplňovaly.

48 Tvrzení žalobkyně, že nevěděla o písemných dohodách ani o uplatňování provizí před rokem 1997, je bezpředmětné, protože žalobkyně je podle Rozhodnutí odpovědná jen

za protiprávní jednání, ke kterému došlo po tomto datu. Žalobkyně si uvědomila, že ne všechny podniky vyvíjejí činnost za normálních soutěžních podmínek, nejpozději v roce 1997, kdy přijala svou první provizi. O protiprávních jednáních i o protisoutěžním cíli sledovaném ostatními podniky tedy věděla.

49 Komise proto právem dospěla k závěru, že žalobkyně věděla nebo musela vědět o protiprávních jednáních ostatních účastníků kartelové dohody.

50 Z uvedeného plyne, že Komise oprávněně konstatovala, že se žalobkyně podílela na jediném a pokračujícím protiprávním jednání popsaném v Rozhodnutí. První žalobní důvod je tudíž nutno zamítnout.

2. *K druhému žalobnímu důvodu, týkajícímu se výpočtu základní částky*

*Argumenty účastnic řízení*

51 Ve druhém žalobním důvodu žalobkyně tvrdí, že se Komise při výpočtu základní částky pokuty porušila zásadu proporcionality a zásadu rovného zacházení.

52 Podle žalobkyně je základní částka vypočítána příliš široce, neboť její obrat v přímé nebo nepřímé souvislosti s protiprávním jednáním je podstatně nižší než částka 1 441 149 eur, se kterou pracovala Komise. Protiprávním jednáním bylo ovlivněno jen 1 % ze všech zakázek na mezinárodní stěhovací služby, které žalobkyně vyřídila v roce 2002. Žalobkyně uvádí, že zohledněn neměl být celkový obrat za mezinárodní stěhovací služby, nýbrž obrat, který souvisí se službami, u nichž lze důvodně dovodit přímou nebo nepřímou souvislost s protiprávními jednáními, jichž se dopustila.

53 Žalobkyně poukazuje na to, že nepřiměřenost a diskriminační povaha metody použité Komisí je patrná i z poměru zohledněného obratu k počtu konstatovaných protiprávních jednání (18 476 eur v případě žalobkyně proti přibližně 7 000 eur v případě společností Allied Arthur Pierre, Interdean a Ziegler). Částka 18 476 eur je navíc nepřiměřená i ve srovnání s průměrnou hodnotou jedné služby mezinárodního stěhování poskytnuté žalobkyní (4 650 eur).

54 Komise má za to, že argumenty žalobkyně jsou neopodstatněné, či dokonce bezpředmětné. Jakmile Komise určí zboží nebo služby, které mají přímou nebo nepřímou souvislost s protiprávním jednáním, lze pro účely stanovení základní částky pokuty vzít v úvahu hodnotu tržeb za veškeré toto zboží nebo služby.

*Závěry Tribunálu*

55 Žalobkyně zpochybňuje výši obratu v přímé nebo nepřímé souvislosti s protiprávním jednáním, se kterou pracovala Komise.

56 Tento žalobní důvod není bezpředmětný, jak tvrdí Komise. Pokud by totiž Komise namísto částky 1 441 149 eur pracovala při výpočtu základní částky pokuty jen s hodnotou tržeb, na které údajně mělo vliv protiprávní jednání, což je podle žalobkyně 1 % z uvedené částky, tedy 14 411,49 eur, dosáhla by základní částka výše 18 374,65 eur, a tím pádem by i zůstala pod hranicí 10 %, která byla na žalobkyni uplatněna v projednávaném případě.

57 Argument, podle kterého má být zohledněna jen hodnota tržeb skutečně ovlivněných protiprávním jednáním, ovšem vychází z nesprávného výkladu odstavce 13 pokynů z roku 2006. Tento odstavec stanoví následující:

„Při určování základní výše udělované pokuty bude Komise vycházet z hodnoty tržeb za zboží nebo služby […], které přímo nebo nepřímo souvisejí s protiprávním jednáním […]“

58 Z tohoto ustanovení neplyne, jak tvrdí žalobkyně, že by při výpočtu příslušné hodnoty tržeb bylo možné zohledňovat jen hodnotu tržeb z těch zakázek na stěhování, které byly skutečně ovlivněny protiprávním jednáním.

59 Odstavec 13 pokynů z roku 2006 zmiňuje „trž[by] […], které přímo nebo nepřímo souvisejí s protiprávním jednáním“, a nikoli „trž[by] ovlivněné protiprávním jednáním“. Znění odstavce 13 tedy odkazuje na tržby dosažené na relevantním trhu. To ostatně zcela jasně plyne z německé verze odstavce 6 pokynů z roku 2006, ve které se mluví o „Umsatz auf den vom Verstoß betroffenen Märkten“ (tržbách dosažených na trzích dotčených protiprávním jednáním). Odstavec 13 pokynů z roku 2006 se tak tím spíše neomezuje jen na případy, kdy Komise disponuje listinnými důkazy o protiprávním jednání.

60 Tento výklad potvrzuje i účel pravidel Společenství v oblasti hospodářské soutěže. Výklad navrhovaný žalobkyní by totiž vedl k tomu, že Komise by při stanovování základní částky pokut ukládaných ve věcech kartelových dohod musela ve všech jednotlivých případech určovat, které z tržeb jsou ovlivněny kartelovou dohodou. Takovou povinnost soudy Unie nikdy Komisi neuložily a nic nenasvědčuje tomu, že by měla v úmyslu si sama stanovit takovou povinnost v pokynech z roku 2006.

61 Z ustálené judikatury dále plyne, že část obratu z prodeje zboží, které je předmětem protiprávního jednání, může poskytovat přesný ukazatel rozsahu protiprávního jednání na dotčeném trhu (rozsudek Soudního dvora ze dne 7. června 1983, Musique Diffusion française a další v. Komise, 100/80 až 103/80, Recueil, s. 1825, bod 121). Konkrétně obrat z prodeje výrobků, které byly předmětem restriktivního jednání, je objektivním kritériem, které udává skutečnou míru škodlivosti tohoto jednání pro běžnou hospodářskou soutěž (rozsudky Tribunálu ze dne 11. března 1999, British Steel v. Komise, T-151/94, Recueil, s. II-629, bod 643, a ze dne 8. července 2008, Saint-Gobain Gyproc Belgium v. Komise, T-50/03, nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí, bod 84). Pokyny z roku 2006 tuto zásadu převzaly.

62 Z uvedeného vyplývá, že čísla, která uvedla žalobkyně, a sice poměr zohledněného obratu k počtu konstatovaných protiprávních jednání, nejsou relevantní. Je tomu tak tím spíše ve věcech kartelových dohod, které jsou z podstaty věci tajné, takže se nelze vyhnout tomu, že některé důkazy dokládající projevy protisoutěžního jednání nebudou odhaleny. V projednávaném případě bylo fakticky nemožné dohledat doklady vztahující se k jednotlivým ovlivněným zakázkám na stěhování.

63 Proto musí být druhý žalobní důvod zamítnut.

*3. K třetímu žalobnímu důvodu, týkajícímu se neexistence rozlišení*

*Argumenty účastnic řízení*

64 V rámci třetího žalobního důvodu žalobkyně namítá, že použitím stejného koeficientu v hodnotě 17 %, odrážejícího závažnost protiprávního jednání podle odstavce 19 pokynů z roku 2006, došlo k porušení zásady proporcionality a zásady rovného zacházení.

65 Žalobkyně Komisi vytýká, že při výpočtu pokuty použila vůči všem dotčeným podnikům stejný koeficient 17 %, uplatňovaný z důvodu závažnosti protiprávního jednání a z důvodu zvýšení částky za účelem odrazení, aniž vzala v úvahu jejich roli, kterou hrály v rámci kartelové dohody, a povahu jednání, na nichž se podílely. Skutečnost, že se všemi podniky bylo zacházeno stejně, přestože se každý z nich nacházel ve výrazně odlišné situaci, vedla k tomu, že žalobkyně byla sankcionována poměrně přísněji než podnik, jehož role v rámci kartelové dohody byla prokazatelně významnější. U žalobkyně tak poměr zohledněného obratu k počtu konstatovaných protiprávních jednání dosáhl 23 462 eur, u Allied Arthur Pierre dosáhl pouhých 6 736 eur. Jelikož je protiprávní jednání skutkem vícero účastníků, měla Komise zohlednit závažnost účasti každého z nich. Podle žalobkyně měly rozdíly ve významu úloh jednotlivých účastníků kartelové dohody vést Komisi k rozlišení.

66 Komise tvrdí, že pokuta, která byla žalobkyni nakonec uložena, je již tak „mimořádně nízká", a to v důsledku použití horní hranice pokuty. I kdyby byl výpočet pokuty upraven z důvodů uváděných žalobkyní, pokuta by se tím nesnížila. Komise také zpochybňuje tvrzení žalobkyně.

*Závěry Tribunálu*

67 Ze všeho nejdřív je třeba poukázat na to, že názor, podle kterého by měla existovat přímá úměra mezi množstvím písemných důkazů prokazujících protiprávní jednání, jehož se dopustila žalobkyně, a procentní hodnotou koeficientu, která odráží závažnost tohoto protiprávního jednání, je nesprávný. Ve věcech kartelových dohod, které jsou z podstaty věci tajné, se totiž nelze vyhnout tomu, že některé důkazy dokládající projevy protisoutěžního jednání nebudou odhaleny, zejména v případě, kdy Komise neprovedla u žalobkyně kontrolu.

68 Pokud jde o neexistenci rozlišení, je záhodno odkázat na zjištění, k nimž Tribunál dospěl v rámci třetího žalobního důvodu vzneseného ve věci Team Relocations v. Komise (T-204/08, bod 80 a následující rozsudku) a v rámci druhého žalobního důvodu společnosti Gosselin ve věci Gosselin v. Komise (T-208/08, bod 124 a následující rozsudku). Je ovšem třeba konstatovat, že v projednávaném případě použití horní hranice 10 % již vedlo k významnému snížení pokuty. Přestože byla základní částka pokuty stanovena na 1,83 milionu eur, uložená pokuta dosáhla 395 000 eur. Za těchto okolností si nelze představit, že by odlišné posouzení závažnosti, k němuž by muselo dojít před použitím horní hranice, mohlo vést ke snížení konečné pokuty. Podíl hodnoty tržeb stanovené podle stupně závažnosti protiprávního jednání se totiž s ohledem na povahu protiprávního jednání, jehož se dopustila žalobkyně, měl v souladu s odstavcem 23 pokynů z roku 2006 nacházet v „horní části stupnice“. I kdyby tedy Tribunál při výkonu své pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci shledal, že je při stanovování závažnosti a z důvodu zvýšení částky třeba uplatnit koeficient v hodnotě 15,1 %, dosáhla by základní částka pokuty výše 1,63 milionu eur, což je částka nacházející se v každém případě vysoko nad horní hranicí.

69 Argumentace žalobkyně uváděná na podporu tvrzení, že závažnost její účasti je ve srovnání s ostatními dotčenými podniky méně významná, tak v daném případě nemůže ovlivnit konečnou částku uložené pokuty.

70 Třetí žalobní důvod je proto třeba zamítnout.

4. *Ke čtvrtému žalobnímu důvodu, týkajícímu se uložení maximální pokuty*

*Argumenty účastnic řízení*

71 V rámci tohoto žalobního důvodu žalobkyně namítá porušení zásady proporcionality a zásady rovného zacházení, neboť jí Komise uložila maximální pokutu podle nařízení č. 1/2003, a sice pokutu ve výši 10 % obratu dosaženého v předchozím hospodářském roce.

72 Žalobkyně se domnívá, že již samotná skutečnost, že použití horní hranice vedlo k tak výraznému snížení, konkrétně z 1 830 000 eur na 395 000 eur, prokazuje nepřiměřenost a neúnosnost pokuty a metody výpočtu použité Komisí. Komise se podle žalobkyně navíc tím, že uložila pokutu v nejvyšší přípustné výši subjektu, jehož působení v rámci kartelové dohody mělo jen omezený význam, s jen nepatrným vlivem na trh, dopustila porušení zásady proporcionality a zásady rovného zacházení.

73 Komise má za to, že tento žalobní důvod není autonomní.

*Závěry Tribunálu*

74 Je třeba konstatovat, že tento žalobní důvod, týkající se uložení maximální pokuty, není autonomní ve vztahu k ostatním žalobním důvodům, ve kterých jde o výši pokuty. Skutečnost, že pokuta, která byla nakonec uložena, dosahuje výše 10 % obratu žalobkyně, přestože tato procentní hodnota je v případě ostatních účastníků kartelové dohody nižší, nemůže sama o sobě představovat porušení zásady rovného zacházení či zásady proporcionality. Tento důsledek totiž přirozeně plyne z výkladu 10 % horní hranice coby pouhého zmírňujícího limitu, jehož se použije po případném snížení pokuty na základě polehčujících okolností nebo na základě zásady proporcionality.

75 Vynásobení částky určené podle hodnoty tržeb počtem let, během nichž se daný podnik na protiprávním jednání podílel, ovšem může vést k tomu, že v kontextu pokynů z roku 2006 bude použití 10 % horní hranice podle čl. 23 odst. 3 nařízení č. 1/2003 spíš pravidlem než výjimkou u všech podniků, které působí převážně na jednom trhu a které se kartelové dohody účastnily po dobu delší jednoho roku. V takovém případě nebude mít jakékoli rozlišování na základě závažnosti nebo polehčujících okolností zpravidla žádný vliv na pokutu, jejíž výše již byla snížena na 10 %. Z toho plynoucí neexistence rozlišování v souvislosti s konečnou pokutou je s ohledem na zásadu personality trestů a sankcí problematikou, která přímo plyne z nové metody. Může z ní vyvstat potřeba, aby Tribunál v konkrétních případech, kdy nelze dospět k odpovídajícímu rozlišení jen na základě pokynů z roku 2006, plně využil své pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci. V projednávaném případě však má Tribunál za to, že tomu tak není (v této souvislosti viz také níže bod 81 a následující).

76 V důsledku toho musí být čtvrtý žalobní důvod zamítnut.

5. *K pátému žalobnímu důvodu, týkajícímu se polehčujících okolností*

*Argumenty účastnic řízení*

77 V posledním žalobním důvodu žalobkyně namítá porušení zásady ochrany legitimního očekávání a zásady rovného zacházení a tvrdí, že se Komise tím, že neuznala žádnou polehčující okolnost, dopustila nesprávného posouzení.

78 Žalobkyně se domnívá, že splňuje podmínky pro to, aby v její prospěch bylo uznáno několik polehčujících okolností vymezených v odstavci 29 pokynů z roku 2006. Konkrétně jde o to, že ukončila veškerou svou účast na protiprávním jednání okamžitě po prvním zásahu Komise; že její účast na protiprávním jednání byla velmi omezená; že účinně spolupracovala a vždy předávala Komisi veškeré nezbytné a užitečné informace. Kromě toho nezpochybnila věcnou správnost skutkových zjištění a v řízení byla mimořádně diskrétní, když na oznámení námitek reagovala jen v omezené míře a slyšení se neúčastnila. Její přístup je tedy podle ní v souladu s tím, co se očekává od podniků, které mají zájem využít narovnání podle oznámení Komise postupu při narovnání s cílem přijmout rozhodnutí podle článků 7 a 23 nařízení č. 1/2003 v případech kartelů (Úř. věst. 2008, C 167, s. 1) a podle nařízení Komise (ES) č. 622/2008 ze dne 30. června 2008, kterým se mění nařízení (ES) č. 773/2004 s ohledem na postup při narovnání v případech kartelů (Úř. věst. L 171, s. 3).

79 Komise s argumenty žalobkyně nesouhlasí. Navíc se domnívá, že žalobkyně nemůže mít z tohoto žalobního důvodu žádný prospěch, neboť v důsledku použití horní hranice je pokuta uložená společnosti Putters již tak „mimořádně nízká".

*Závěry Tribunálu*

80 Komise stejně jako v případě třetího žalobního důvodu zpochybňuje účelnost žalobního důvodu, který žalobkyně uvedla. V tomto ohledu je třeba konstatovat, že snížení pokuty v důsledku zohlednění polehčujících okolností skutečně nemohlo v projednávaném případě vést ke snížení konečné pokuty. Jelikož použití horní 10 % hranice již vedlo k významnému snížení pokuty, má i s ohledem na povahu polehčujících okolností uváděných žalobkyní Tribunál v rámci výkonu své pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci za to, že by zohlednění těchto okolností, k němuž by muselo dojít před použitím horní hranice, nemohlo vést ke snížení konečné pokuty. Jak správně podotkla Komise, i kdyby byl výpočet pokuty upraven z důvodů uváděných žalobkyní, pokuta by se tím nesnížila. Jak již bylo uvedeno výše, tento důsledek přirozeně plyne z výkladu 10 % horní hranice coby zmírňujícího limitu, jehož se použije po případném snížení pokuty na základě polehčujících okolností.

81 Jen pro úplnost nicméně Tribunál přezkoumá argumenty, které předkládá žalobkyně.

82 Žalobkyně zaprvé uvádí, že ukončila veškerou svou účast na protiprávním jednání okamžitě po prvním zásahu Komise. První odrážka odstavce 29 pokynů z roku 2006 sice stanoví, že základní částku pokuty lze snížit, jestliže dotyčný podnik poskytne důkaz o tom, že ukončil protiprávní jednání okamžitě po prvním zásahu Komise. Následující věta ovšem stanoví, že tato okolnost „se nepoužije v případě tajných dohod nebo jednání (zejména kartelů)“. Komise tak správně uzavřela, že nejde o okolnost, která by mohla odůvodnit snížení pokuty.

83 Pokud jde o druhé tvrzení žalobkyně, podle kterého byla její účast na protiprávním jednání velmi omezená, je třeba poukázat na to, že Komise má v souvislosti s tímto podnikem k dispozici písemné důkazy o 78 konkrétních případech provizí a předstíraných nabídek. Je sice pravda, že protiprávní jednání probíhalo v určitém čase a že od písemných dohod, kterých bylo využíváno v první fázi protiprávního jednání, bylo časem upuštěno. Podíl hodnoty tržeb, který měl být v souladu s odstavcem 19 pokynů z roku 2006 zohledněn, tudíž v zásadě mohl v průběhu času podléhat změnám. Tato okolnost by mohla odůvodnit i snížení pokuty na základě polehčujících okolností.

84 Jednání, na kterých se žalobkyně podílela, však nelze považovat za méně závažná protiprávní jednání než písemné dohody o určování cen či určování cen *ad hoc* pro jednotlivé případy stěhování. Na rozdíl od toho, co tvrdí žalobkyně, i předstírané nabídky a provize měly vliv na ceny (viz výše bod 28). Za okolností projednávaného případu i skutečnost, že se neúčastnila schůzek s protisoutěžním cílem, není pro účely posuzování závažnosti protiprávního jednání relevantní, neboť kartelová dohoda fungovala pomocí mechanismů, v jejichž důsledku se takové schůzky staly zbytečnými.

85 Zatřetí, pokud jde o tvrzenou spolupráci žalobkyně s Komisí a o nezpochybňování věcné správnosti skutkových zjištění, je třeba poznamenat, že podle zjištění učiněných v bodech 592 a 594 odůvodnění Rozhodnutí spočívala spolupráce žalobkyně v pouhém odpovídání na žádosti o informace týkající se struktury podniku a jeho ekonomických údajů. Žalobkyně dobrovolně neposkytla důkazy o protiprávním jednání. Kromě toho oznámení o spolupráci z roku 2002 na rozdíl od sdělení Komise ze dne 18. července 1996 o neuložení nebo snížení pokut v případech kartelových dohod (Úř. věst. C 207, s. 4) nestanoví snížení pokuty za pouhé nezpochybnění věcné správnosti skutkových zjištění. Komise proto oprávněně dospěla k závěru, že žádná z uvedených okolností nemůže odůvodnit snížení částky pokuty.

86 Žalobkyně začtvrté tvrdí, že její přístup byl v souladu s tím, co se očekává od podniků, které mají zájem využít narovnání. Je ovšem třeba konstatovat, že nařízení č. 622/2008 o postupu při narovnání v případech kartelů vstoupilo v platnost teprve v červenci 2008 a že Rozhodnutí bylo vydáno v březnu 2008 a oznámení námitek žalobkyni oznámeno v říjnu 2006. Toto nařízení se tak v projednávané věci nepoužije. Řízení podle tohoto nařízení každopádně neproběhlo.

87 Z uvedeného plyne, že poslední žalobní důvod žalobkyně musí být zamítnut.

88 Vzhledem k tomu, že veškeré žalobní důvody žalobkyně byly zamítnuty, je třeba zamítnout žalobu v plném rozsahu.

**K nákladům řízení**

89 Podle čl. 87 odst. 2 jednacího řádu Tribunálu se účastníku řízení, který neměl úspěch ve věci, uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, který měl ve věci úspěch, požadoval. Vzhledem k tomu, že Komise požadovala náhradu nákladů řízení a žalobkyně neměla ve věci úspěch, je důvodné posledně uvedené uložit náhradu nákladů řízení.

Z těchto důvodů

TRIBUNÁL (osmý senát)

rozhodl takto:

**1) Žaloba se zamítá.**

**2) Společnosti Putters International NV se ukládá náhrada nákladů řízení.**

Papasavvas Wahl Dittrich

Takto vyhlášeno na veřejném zasedání v Lucemburku dne 16. června 2011.

Podpisy.

# Obsah

Skutkový stav ... II - 3734

1. Předmět sporu ... II - 3734

2. Žalobkyně ... II - 3735

3. Správní řízení ... II - 3735

4. Napadené rozhodnutí ... II - 3736

Řízení a návrhová žádání účastníků řízení ... II - 3740

Právní otázky ... II - 3741

1. K prvnímu žalobnímu důvodu, který se týká účasti žalobkyně na komplexní kartelové dohodě s pevnou vnitřní strukturou ... II - 3741

Argumenty účastnic řízení ... II - 3741

Závěry Tribunálu ... II - 3742

K protisoutěžní povaze provizí a předstíraných nabídek ... II - 3743

K pojmu „jediné a pokračující protiprávní jednání“ ... II - 3744

Ke kvalifikaci dotčeného protiprávního jednání ... II - 3745

– K existenci globálního plánu sledujícího společný cíl ... II - 3745

– K úmyslu žalobkyně podílet se na globálním plánu ... II - 3747

– K vědomosti žalobkyně o protiprávních jednáních ... II - 3748

2. K druhému žalobnímu důvodu, týkajícímu se výpočtu základní částky ..... II - 3749

Argumenty účastnic řízení ..... II - 3749

Závěry Tribunálu ..... II - 3750

3. K třetímu žalobnímu důvodu, týkajícímu se neexistence rozlišení ..... II - 3753

Argumenty účastnic řízení ..... II - 3753

Závěry Tribunálu ..... II - 3754

4. Ke čtvrtému žalobnímu důvodu, týkajícímu se uložení maximální pokuty ..... II - 3755

Argumenty účastnic řízení ..... II - 3755

Závěry Tribunálu ..... II - 3756

5. K pátému žalobnímu důvodu, týkajícímu se polehčujících okolností ..... II - 3757

Argumenty účastnic řízení ..... II - 3757

Závěry Tribunálu ..... II - 3758

K nákladům řízení ..... II - 3760